Шавлов І.С., здобувач
Науковий керівник: Бондаренко Н. О.
к.ю.н., доцент, доцент кафедри правового забезпечення безпеки бізнесу
Державний торговельно-економічний університет

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА МЕХАНІЗМИ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Повномасштабна війна в Україні значно погіршила становище дітей і призвела до виникнення численних загроз для дотримання їхніх прав. Через бойові дії багато дітей змушені залишати власні домівки, змінювати місце проживання, переривати навчання та втрачати зв'язок із близькими. Частина з них переїжджає до інших областей України, інші шукають прихистку за кордоном. За таких обставин особливого значення набуває забезпечення основних прав дитини, зокрема права на життя, особисту безпеку, освіту, медичне обслуговування, виховання в сімейному середовищі та повноцінний розвиток.

Серед найгостріших проблем, спричинених війною, варто виокремити небезпеку для життя і здоров'я дітей, вимушене переселення, розлуку з батьками та іншими членами сім'ї, порушення безперервності освітнього процесу й негативні наслідки для психологічного стану. Окрему стурбованість викликає небезпека незаконного вивезення або переміщення дітей. За інформацією ЮНІСЕФ, станом на лютий 2026 року понад третина українських дітей залишалася вимушено переміщеною внаслідок війни: одні знайшли прихисток в інших регіонах країни, а інші перебували за її межами [1]. Це показує, що наслідки війни стосуються не лише фізичної безпеки, а й навчання, соціалізації та психічного здоров'я дітей.

Нормативно-правове регулювання захисту прав дітей ґрунтується на положеннях міжнародного та національного законодавства. Важливе місце серед міжнародних документів посідає Конвенція ООН про права дитини, відповідно до якої під час прийняття рішень, що стосуються дітей, першочергово необхідно враховувати їхні найкращі інтереси. Крім того, Конвенція гарантує право кожної дитини на захист від будь-яких форм насильства, здобуття освіти та особливий захист у період збройних конфліктів [2, ст. 3, 19, 28, 38]. Конституція України встановлює, що дитинство охороняється державою, а будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються законом [3, ст. 52].

Важливе значення має Закон України «Про охорону дитинства». Зокрема, стаття 30-1 визначає основні заходи щодо захисту дітей, які зазнали негативного впливу воєнних дій. Вона передбачає сприяння поверненню дітей до їхніх сімей, надання необхідної медичної, психологічної та соціальної допомоги, а також проведення реабілітаційних заходів. Крім того, законодавством передбачено можливість надання дитині відповідного статусу в порядку, встановленому законом [4, ст. 30-1].

До ключових заходів, спрямованих на захист прав дітей в умовах війни, належать організація евакуації, діяльність органів опіки та служб у справах дітей, розшук дітей, які зникли безвісти, і сприяння возз'єднанню родин. Важливе значення також мають надання соціальної та психологічної підтримки, забезпечення доступу до освіти й медичних послуг. Якщо права дитини порушуються, необхідно звертатися до правоохоронних органів, органів опіки та піклування, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини або установ, що надають безоплатну правничу допомогу.

Підвищення ефективності захисту дітей потребує належного виконання чинного законодавства, створення безпечних умов для навчання, своєчасного надання необхідної підтримки дітям та їхнім сім'ям. Важливим чинником є також взаємодія державних органів із міжнародними організаціями. Під час ухвалення рішень, які стосуються дітей, необхідно передусім брати до уваги їхню безпеку, вік, індивідуальні потреби та забезпечення найкращих інтересів дитини.

Таким чином, воєнні дії створюють додаткові перешкоди для реалізації та дотримання прав дитини. Водночас національне законодавство України й міжнародні правові норми передбачають відповідні засоби захисту. Основним завданням держави та суспільства залишається забезпечення ефективного застосування цих механізмів, щоб кожна дитина мала можливість перебувати в безпечному середовищі, здобувати освіту та отримувати необхідну допомогу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. UNICEF. More than a third of Ukraine's children remain displaced four years into war – UNICEF. 17.02.2026. URL: https://www.unicef.org/press-releases/more-third-ukraines-children-remain-displaced-four-years-war-unicef
2. Конвенція ООН про права дитини від 20.11.1989. ЮНІСЕФ. URL: https://www.unicef.org/ukraine/documents/convention-full
3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text
4. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 № 2402-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text

Юхимець К.Р., здобувач
Науковий керівник: Карпунець В.Д.,
асистент кафедри права, публічного управління та адміністрування
Державний університет «Житомирська політехніка»

РЕФОРМУВАННЯ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ У СВІТЛІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ СТАНДАРТІВ

Вже декілька років Україна перебуває у надскладному суспільно політичному та економічному становищі, спершу пандемія коронавірусної хвороби, а потім повномасштабне військове вторгнення Російської Федерації на територію нашої держави, змусили українське суспільство опинитися у новій реальності, наповненій цілою низкою над складних загроз та викликів, протистояння яким без перебільшення пов'язане із виживанням української держави як такої. Однак навіть у таких надважких умовах в нашій країні продовжують відбуватися зміни і перетворення, спрямовані на розбудову української державності на правових засадах, розвиток інститутів демократії, зміцнення та належну реалізації гарантій прав і свобод людини та громадянина. Серед інших систем та інститутів держави, що наразі перебувають у стані реформування, є й вітчизняна пенітенціарна система, завдання та функції якої виконують Державна кримінально-виконавча служба України та уповноважені органи пробації. До кола низки пороблених питань, які потребують розв'язання на шляху удосконалення якості та ефективності організації й функціонування пенітенціарної системи належить кадрове забезпечення. На даному боці реформування пенітенціарної системи акцентовано увагу і в Стратегії та операційному плані реалізації цієї реформи, зокрема у них йдеться про «кадровий голод» та про пряму залежність показників якості й ефективності діяльності пенітенціарної системи від стану її кадрового забезпечення, про недосконалі форми і методи підготовки, мотивації та заохочення персоналу тощо [3, с. 166].

Важливе місце у процесі реформування пенітенціарної системи посідає Стратегія реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2022 року №1153-р. Документ визначає головні напрями модернізації пенітенціарної системи, серед яких одним із пріоритетних напрямів є вдосконалення кадрового забезпечення. Виконання визначених Стратегією завдань спрямоване на розвиток професійних компетентностей персоналу, удосконалення його підготовки та створення належних умов. Важливою засадою реформування є наближення роботи пенітенціарної системи до європейських стандартів у контексті захисту прав та свобод людини та професійної діяльності [2].